

PRZECHODZIĆ (337) *vb impf*

e oraz o jasne.

inf przechodzić (24). ◇ *praes 1 sg* przechodzę (30). ◇ *2 sg* przechodzisz (6). ◇ *3 sg* przechodzi (97). ◇ *1 pl* przechodzimy (2). ◇ *3 pl* przechodzą (62). ◇ *praet 1 sg m* przechodziłem (1). ◇ *2 sg m* -ś przechodził (1). ◇ *3 sg m* przechodził (22). *f* przechodziła (9). *n* przechodziło (1). ◇ *2 pl m pers* -ście przechodzili (1). ◇ *3 pl m pers* przechodzili (25). *subst* przechodziły (2). ◇ *fut 2 sg m* będziesz przechodził (1). ◇ *3 sg m* będzie przechodził (1). ◇ *1 pl m pers* przechodzić będziemy (1). ◇ *3 pl m pers* przechodzić będą (1). *m an* będą przechodzić (2). *subst* przechodzić będą (1). ◇ *imp 2 sg* przech(o)dz (1). ◇ *3 sg* niech przechodzi (1). ◇ *2 pl* przechódźcie (1). ◇ *con 3 sg m* by przechodził (5). *f* by przechodziła, przechodziłaby (3). *n* by przechodziło (2). ◇ *1 pl m pers* byśmy przechodzili (3). ◇ *3 pl m pers* by przechodzili (6). *subst* by przechodziły (1). ◇ *impers praet* przechodz(o)no (1). ◇ *part praes act* przechodząc (23).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. Przewyższać kogoś lub coś pod jakimś względem, górować nad kimś, być ważniejszym, bardziej wartościowym, intensywniejszym itp.; *superare HistAl, Vulg, Mącz, Modrz, Cn; excedere HistAl, Mącz, JanStat; vincere Mącz, Modrz, Cn; praecellere HistAl, Vulg; exsuperare Vulg, Mącz; antecellere Modrz, Calep; anteire Modrz, Cn; praeminere Mącz; antestare, cellere, excellere, insignere, praestare Modrz [w tym: kogo, co (143)] (157) : [węzowy trunk] Ieft przyrodzenia ciepłego w wtorym łtopniu/ ktora ciepłość przechodzi kąlanie iego. *FalZioł* I 154d; *GlabGad* Bv; kthoregom mowił być iáko vcźniá/ widzę że przechodzi mistrzá *HistAl* D8v, L6; *GliczKsiąż* K6; Powiedz káždy z nas tákowá mowę ktoraby przechodziłá inne *Leop* 3.Esdr 3/5; A ták Dániel przechodził wśfyłtkie Kxiążetá y Stárofty: iż duch Boży obfitłfy w nim był. *Leop* Dan 6/3; tá [*Mesalina*] byłá ták wielka gámratká iż przechodziłá Semiramis *BielKron* 141v, 114, 442; *OrzQuin* M2; *Mącz* 207b, 434b; *GórnDworz* D2; *BielSpr* 52v; Bo łie ták/ powiáda/ złości rozrołfy że iuz y Dyablá łámego przechodzą. *WujJud* 90, 71; Mnogich rozchod przechodzi dochod. *ModrzBaz* 142, 92v; *SkarJedn* 375; dziewicy łtan wśzelkie ludzkie wysługi przechodzi/ y nád swiát łię wnołsi. *SkarŻyw* 120, A3v, 68, 201, 241, 458; KRólowi rówien/ á ielli łię godzi Mówić co więcý/ y króla przechodzi/ Anno/ kto łiedząc práwie przeciw tobie Przypátruie łię co raz twéy ołobie *KochFr* 79; *ReszPrz* 158; *Calep* 74a; Smierci/ ty godność przechodziłz żywotá *GrabowSet* Qv; Pánie Boże/ [...] miłóšierdzie twe przechodzi wśzytkie łpráwy twe [*Vulg Ps* 144/9] *LatHar* 563, 6 *marg*, 153, 583; Krolowi bárzo łwietne namioty rozbito/ [...] Pierza/ zlotá/ y drogich páłámánow łilá/ Sáma robotá on kołzt wśzytek przechodziłá *KmitaSpit* A4v; *SkarKazSej* 704b; *SzarzRyt* A2v; [*SenekaGórn* 161 (*Linde*)].*

przechodzić nad co (3): Lepřza łeft połłufzność niż ofiárá/ Acz łie nam oboye dzyerzeć godzi/ Włzákze łedno nád drugye przechodzi *BielKom* G2v; *Mącz* 276a; którzy [*ławnicy*] wiecznie łiedzieć máią łiedm w łiczbie/ á nád łiedm nigdy niech nieprzechodzi. *SarnStat* 955.

przechodzić czym (89): Rodzi łie [*nietoperz*] nie z łaecz iáko ptaczy/ ale iáko łnfze myłfy, albo ziemne zwierzeta ktore telko łataniem prchodzi. *FalZioł* IV 27b, IV 3c, 6c, 49d; [*Platon*] wśzitki tamze vcźnie Socratełoue nauką y dowcipem przechodził. *BielŻyw* 79; Aby tak iáko T(woja) M(łłość) łnfze łanie dobrze zacne łnamienitołciá łodu, dołtatkiem, y vrodá przechodzi, łakież y w

rozumie nad inie podlejsza nie była. *GlabGad* A4, A2v; *HistAl* G3v [2 r.]; *MurzNT* 10v; *KromRozm II* p4v; *Leop* 4.*Esdr* 4/50; Krol nález Polfki/ wżytkie Krole Krześciánfkie tákowym bogáctwem przechodzi *OrzRozm* N2; należli ná ten čás Kurcyulá przechodzić męstwem inie wżytki *BielKron* 120; [*przodkowie naszy*] pracá á czuynoścíá w Rzeczy póspolithej y w ípolney miłości/ dáleko nas przechodzili. *BielKron* 333, 27v, 54v, 62, 76v, 124v (16); *Mącz* 419c, 497c; czemuż też tego rozumie niemamy o gwiazdach niebiefkich/ ktore inże wżytkie rzeczy swieckie/ ízlicznoścíá/ íubtelnoścíá/ íáfnoscíá/ y trwałościá bárzo przechodzą? *LeovPrzep* a3, G3v; *GórnDworz* I2; Ale iefli sie ná zacnośc Sákrámentow przypátrzymy/ thedy Ciáło Pánfkie/ Swiętoścíá/ y liczbá táiemnic/ y zacnoścíá/ wżytkie inże dáleko przechodzi. *KuczKat* 115, 235; Bo Lew/ Miedźwiedz/ przechodzą inże żwirzeta mocá á frogosciá *RejZwierc* 67v, 266; Kto chce tedy dobrym mężem być/ musi thy rzeczy w íobie mieć: Rozumem íie ípráwować/ Náuká nieprzyaciela przechodzić/ doświádczeniem rádzíc *BielSpr* b3; Onego tedy czáfu wádzili íie Bífkupowie nie o zwirzchności Piotrowej/ niewiem íákiej/ ále áby ieden drugiego przechodził ízczyroścíá náuki y íwiátobliwoścíá żywotá *RejPosRozpr* c3v; W ten čás nád Izráelem/ Achab íyn Amrego/ Krolował człek niezbożny/ ktory wieku íwego/ Tym nawięcey nád íwoie/ pírwíze przodki íłynął/ Ze íe złościá przechodził/ potym márníe zginął. *HistHel* B; *BudNT przedm* a5; *PaprPan* C2, C3v, G3, S4v; Záífte/ kto w tákiej wielkiej władzy Rzeczpóspolitá dobrze rzádzíc chce/ temu niedofyc íeft czciá á doítoynoścíá drugie przechodzić/ ále też róítroponoścíá/ y ínzemi cnotámi/ musi nád drugie wiele mieć [*honore et dignitate excellere, sed ... anteire debet*]. *ModrzBaz* [16]; Abowiem to piękna rzecz íeft/ áby zwierzchni Pánowie/ íáko zwierzchnoścíá pánowánia/ ták też náukámi/ ábo wiela rzeczy wiádomoścíá drugie ludzi przechodzili. *ModrzBaz* [16]v; Bydléta nieme przechodzą nas trzeźwoścíá/ ktore więcey niż trzebá píć nieumieią. *ModrzBaz* 52, 6, 12v, 15v, [16]v, 22v (19); *SkarJedn* 72; mowá ich íádem węże przechodzi. *SkarŻyw* 57; BEnedict [...] był wielebnego żywotá mąż/ od íamey młodości íerce ítáre máiący. Bo latá obyczáymi przechodząc: do żadney íię róíkoszy nie vdał *SkarŻyw* 248, 206; *StryjKron* 642, 757; *ReszPrz* 18; *ReszList* 180; *PudlFr* 76; Nuż pod Stárodubem/ ázaż poimáných ták wiele nie było/ że liczbá íwoiá/ przechodzili wżytko woyfko wálze? *OrzJan* 41, 6, 43, 63; O Modlitwie Pánfkiej to íię belpiecznie rzecz może: íż bárzo wiele ínzých modlitw przechodzi/ godnoścíá/ krotkoścíá/ y póżytkiem. *LatHar* 5, 89, 475; *WujNT przedm* 1, s. 645; Sáma [*Maryjo*] wżytkié Bálfámy przechodziłf wonnoścíá/ Tákże wżytkié Anioły íobná ílicznoścíá. *SiebRozmysl* K4v; ále my (íáko íie píerwey o mordách mowílo) one przechodzímy niekárnoscíá/ y owízem tym/ íż wielekroć zá cnotę ábo dworítwo tákowe wyítepki bywáią poczytáne. *PowodPr* 70; *CiekPotr* 43; *SapEpit* B4; [*PlutBBud P*].

przechodzić w czym (26): Káliguły wuiá íwego obyczáíow począł náíłádownáć [*Neron*]/ y íefzcze go w nich przechodził. *BielKron* 145, 22, 294; Vinco, Zwiciázám/ porázám/ Metaphorice, Przechodzę kogo w czym/ przefięgam. *Mącz* 497b; *GórnDworz* E3; po wízech kráínách swiátá ludzie íie rodzą ná rozmáíte obyczáie/ íedni bywáią leniwi/ drudzy pírdcy/ [...] Stádze íedni drugie przechodzą w godności y vdátności ná walkách *BielSpr* 1, 60v; *RejPosWstaw* [41⁴]v; Demoftenelá záwíże w rozmowách przechodzi [*Sebastian Żórawínski*] *PaprPan* G2v, Aa3v, Bb3v; nie żećbyfmy nie widáli dofyc tákich wízétecznic/ co íye obzéráiąc/ y kántóry/ y kárczmarze/ w píciu przechodzą: ále

[...] *Oczko* 22v; A obobliwie Bonifacyuż wżytkie vcznie iego w onym duchownym ćwiczeniu przechodził. *SkarŻyw* 573; Romulá iednák przechodziłá towarzyszkę łwoię w wielkich cnotách *SkarŻyw* 589, 14, 15, 92, 241 *marg*, 317, 338, 354; Rołkázuię tedy nam Pan *IEZVS*, ábyfmy przechodzili w łprawiedliwóści Pháruże *SkarKaz* 312a, 312b; *SkarKazSej* 669a; [*BielKron* 1551 7, 7v]. *Cf Zwrot*.

W porównaniach (11): Bo iák łłonce wżytkim łwiecąc/ Przechodzi gwiazdy y mieřác: Ták się Ligurgowo páńłtwo ma/ Swá iálnóściá ine zácma. *BierEz* G2; złoto záprawdę wżitki krułzce cudnołciá y drogołciá przewyłzłza y przechodzi/ ták teź y krol nád wżytek lud ma być obyczáymi przychędožony/ y nákołzthownieyřzymi cnotámi ma iálnác *HistAl* G3v, G3v; *BielKron* 136v; ktorzi [*niecnotliwi ludzie*]/ by byli do tego czáfu żywi/ ták by byli złołciá/ náłze złe ludzi przełzli/ iáko cznothá/ dzielnołciá/ cznothliwe á godne przechodzą *GórnDworz* I2, E3; Abowiem to iełt pewna rzecz/ iż iáko człowiek wżytkie źwierzétá przechodzi przyrodzoným rozumem/ [...] ták teź zásię/ iefli onego przyrodzonego rozumu/ niewyćwicy vmieiętnołciá ábo wiadomołciá rzeczy ołobnych/ [...] bywa to/ iż do rzeczy vczciwóści przeciwnych ołlep idzie *ModrzBaz* 6, 51v, 59v; Iáko łłonce mieřácá łwiátłóciá przechodzi: Ták dáleko wiek dźiłzy zá dawnieyřzym chodźi. *PudłFr* 76; Iáko ná on czás fáłzywi Apołtołowie przechodzili práwe Apołtoły wymowá y gładkimi łłowy: ták nie dziw że y dźiř niektorzy haeretycy łá wymownieyřzy niźli Kátholicy. *WujNT* 645; [*BielKron* 1551 7].

W charakterystycznych połączeniach: przechodzić barwą, bogactwem (2), *cnotami* (4), *cudnołciá* (3), *czciá*, *czzerwonołciá*, *czujnołciá*, *dawnołciá domu*, *dobrá o sobie nadzieję*, *dobrá sprawą*, *dobrociá*, *doskonołciá żywota* (2), *dostatkiem* (2), *dostojnołciá* (2), *dowcipem* (2), *drogołciá*, *dzielnołciá*, *gładkimi łłowy*, *gładkołciá (polskiej mowy)* (2), *godnołciá (wojenná)* (3), *jadem*, *jasnołciá*, *karnołciá*, *krotkołciá*, *kwiátę młodołci*, *lataniem*, *liczbá (tajemnic)* (4), *łaská przewyłzłżájącá*, *majestatem*, *majętnołciá*, *mądrołciá* (4), *męřtwem* (8), *mnostwem łłuzebnikow*, *mocá (mocami)* (3), *nauká (naukami)* (4), *niekarnołciá*, *obfitołciá rzeczy*, *oblicznołciá darow boskich*, *pracá*, *pięknóciá*, *piłnołciá*, *pocztem (ludzi)* (2), *pompá*, *postawá* (2), *pożytkiem*, *przymioty pięknemi*, *radá*, *rozlicznołciá darow boskich*, *rozumem (przyrodzoným)* (4), *rządę*, *rzeczy wiadomołciá* (3), *łlicznołciá*, *łłowá*, *łłuchę*, *sprawá dobrá*, *srogołciá*, *stálołciá*, *stanu zacnołciá*, *starołciá*, *statecznołciá*, *strzelbá więřzšá*, *subtelnołciá*, *szczyrołciá nauki*, *łrebrem*, *łłachetnołciá*, *łmiálołciá*, *łwiátłóciá*, *łwietnołciá*, *łwiętołciá*, *łwiętołliwołciá (żywota)* (2), *trwałóciá (przyrodzenia)* (2), *trzeźwołciá*, *umieiętnołciá językow*, *urodą* (4), *wágá*, *wdzięcznołciá*, *wielkołciá (darow boskich)* (5), *wolnołciá* (2), *wymowá*, *zacnołciá (rzeczy rycerskich, stanu)* (9), *złołciámi wřzytkimi (złołciá)* (2), *złotę*, *znamienitołciá rodu*, *zwierzchnóciá panowania*; *przechodzić w cnotách* (2), *w ćwiczeniu duchowým (dusznyým)* (2), *w godnołci*, *w męřtwie*, *w miłóci Rzeczypospolitej*, *w nauce (naukach)* (2), *w piciu*, *w rodzaju zboźá*, *w rozmowách*, *w rozumieniu tajemnic boskich*, *w sprawiedliwóci*, *w udatnołci na walkách*, *w wielkołci*; *przechodzić barzo* (2), *częřtokroć*, *dáleko* (6), *zawsze* (2).

Zwrot: »we wřzytkim, we wřzytkich sprawách przechodzić« (1:1): Y do boiu do rády náłz Wacław łie godzi/ Phocioná we wřzytkich łprawách ten przechodzi. *PaprPan* F4v, F2v.

Szeregi: »przechodzić, celować« (1): Y owłzem go [Scypijona] przechodzi [Samuel Zborowski] męstwem bá y łławą/ Więc vrodą zacnością wspaniłą poštawą. Celuie Alexándrá onego zacnego *PaprPan* C3v.

»przechodzić i przenaszać« (1): Dziątek ofyadłósc od Bogá yeft/ [...] ktora ofiadłósc wślytkye inśfe dobrá á ochędożeństwą dáleko przechodzi y prze[n]aśfa *GliczKsiąż* C6.

»przewyszszać i przechodzić« (2): ábowiem iáko Gránat wślytki pochodnie ognifthe śwą iáśnością przewyśłza/ y wślytki inśfe kámienie czerwonością przechodzi [omnes lampades sua claritate precellit. et omnes lapides rubore precellit]/ ták zależy ná kroła áby był czyfity/ iáśny w cnotach *HistAl* G3v, G3v.

»uprzedać i przechodzić« (1): ále ofobliwie tey czći godná błogofławiona Pánná Márya: ktora zacnością ftanu/ y dośkonáłością żywotá/ y rozlicznością á zaráz wielkością dárow Bośkich/ wślytkie inśfe vprzedza y przechodzi *LatHar* 475.

»(nie tylko) (z)rownać abo (ale też i) przechodzić« = *aequare vel superare* *Modrz* (2): Acz lepak y teraz Kśiążąt y Pánów w Sármácyi pełno/ ktorzy mądrością/ ięzykow vmiejętnością/ y máiętnością/ zprzodki śwemi nietylko równiá/ ále ie też y przechodzą: wśzákże mali śię prawdá mowić/ trzeba śię zá nie Bogu modlić *BudNT przedm* a5; *ModrzBaz* 65v.

»zwycięzać albo przechodzić« (1): Carbunculus. iefth kamień drogi barzo czyrwony, W ciemnościach świeci: Barwą y moczami zwiciąza albo przochodzi [!] inśfe wślytki kamienie świeczące albo pałaiące *FalZioł* IV 49d.

Przen (2) : Chwalćie Páná wślyscy Świeći iego: ktorego śámego imię wielmożne iefth/ ktorego chwałá niebiołá y ziemię przechodzi. *LatHar* 564, 334.

2. *Przenosić się z miejsca na miejsce, zmieniać miejsce przebywania; transcurrere* *Mącz*, *PolAnt*, *Cn*; *pervagari* *Mącz*; *pererrare*, *perrepere*, *perreptare*, *transabire* *Calep* (115) : Perrepo – Wśzędzie przechodzę, prześmikuię śie. *Calep* 789a, 778b, 789a, 1078b.

Zwroty: »i na tę i na owę stronę przechodzić« (2): [Skanderbeg] miedzy iezne śzykował ftrzelce pieśze/ ták iż mogli y ná tę y ná owę ftronę przechodzić. *BielKron* 244v; [Rzymianie jednego pieszego między dwa jezdne stawiali] ktory y ná tę y ná owe [!] ftronę przechodził/ wychodził/ przed konie y miedzy konie/ czyniác śzkody nieprzyacięłom ftrzelbą y poćilki drzewcy przebodáiąc konie. *BielSpr* 17v.

»przechodzić i tam i sam« (2): Pervagor, Przebiegam/ przechodze [!] y tám y śám wiele kráyn zwiedzam. *Mącz* 473c, 75a.

Przen (2) :

Zwrot: »i na tę i na owę stronę przechodzić« (2): podkáli śie dobrze zobu ftron/ fortuná y ná tę y ná owę ftronę przechodziłá *BielKron* 256, 256.

a. *Przemierzać jakąś przestrzeń, terytorium, wędrować; transire* *HistAl*, *JanStat*; *peragrare* *Mącz*, *Calep*; *pertransire* *Vulg*; *deambulare* *HistAl*; *ambulare* *PolAnt*; *meare*, *perambulare*, *peregrinari*, *transmeare* *Calep* (44) : Vítawiłes miły panie ciemności y śtała śie nocz/ w teyże wślytki zwierzęta leśne będą przechodzić. *WróbZioł* 103/20, ii; Przykázuiemy też [...] áby tam iádacy y wráciacy krom żadnego przenágábáńia przechodzili s skupiectwy [!] ich świebodnie. *HistAl* G4v, E3v; *Peragro*, ex

per, et ager, compositum, Przechodzę/ wędruję. *Mącz* 290c; Pervago – Przechodzę, przebiegam. *Calep* 793b, 653b, 774b [2 r.], 1080b.

przechodzić co (5): Pan Iezus Ierycho przechodząc/ do Zacheuślá fie skłonił *Leop Luc* 19 arg; *RejPos* 212v; *BudBib Ez* 14/15; Peregrinor – Czudze kraie przechodzę, pielgrżimuję. *Calep* 778a; *GrabowSet V v*.

przechodzić przez co (4): przechodząc [*Aleksander*] przez páłac wżedł do łóznice gdzie leżał Darius nápoły vmárły. *HistAl* F8v; *BudNT Luc* 4/30; chorych gdy przechodzili przez ono mieyśce wiele fie leczýło: ták ifz Sálámine zwáli mieyśce zdrowia. *SkarŻyw* 537; ZAkázuiemy wżítkim Kupcom: áby z rzeczámí y z kupiámí fwémi nie śmieli przez nové drógi y mieyścá przechodzić: ále [...] / ftárémi drógámí niechay ieżdżá *SarnStat* 1235.

przechodzić przez pośrzodek kogo, przez pośrzodek czego (2): [Żydowie] Porwáli tedy kámienie/ áby náń cífkáli. lecz Iefus íchronił fie/ y wyfzedł z kościoła (*marg*) przechodząc przez pośrzodek ich, y tákże przefzedł. G. (-) *WujNT Ioann* 8/59. Cf *przechodzić przez pośrzodek czego ku czemu*.

przechodzić przez pośrzodek czego ku czemu (1): A Gdy ízedł Pan Iezus z Ieruzalem/ á przechodził iuz przez pośrzodek Sámárieý ku kráinie Gálileýskieý [*Vulg Luc* 17/11]. *RejPos* 212v.

przechodzić po czym (1): A Philip áz w Azoćie íeft ználeżion: á przechodząc po wżýtkich mieyścách opowiedał Ewángeliá *WujNT Act* 8/40.

przechodzić gdzie (1): gościncá tędzy nie máłz: ptak tu á zwierz tyło [!] przechodzi. *SkarŻyw* 57.

Przen [co] (1) : Boże day ábych był tákim iáko y pierweý/ y według onych czáfów gdy Bog ítraż miał około mnie Gdy ie^{go} pochodnia fwiećilá nád głową moią/ zá ktoreý śwíátłostíá przechodziłem ciemnoći. *BibRadz Iob* 29/3.

α. O wojskach nieprzyjacielskich: przemierzać pustosząc, niszcząc (14) :

przechodzić co (11): widźicie iákie ízkody tu v nas Tátárowie czynią/ á iáko obcy ludźie przechodzą KORonę Polfká iáko chcá *OrzRozm V v*, C3; ten [*papież Stefan piąty*] miał przelládowánia od nieprzyaciól od Duńczykow/ Nortmánow/ y od Węgrow/ ták iż Gállíá przechodzili ná wżýtki ítrony. *BielKron* 172v; nie tylko Tátárowie ále y Lithwá z Rufiá przechodzili Polfkę/ Mázowfze/ Kuiáwy/ áż do Poznánia kiedy chćieli/ wielekroć do roku bez żadnego odporu. *BielKron* 364, 335, 350v [2 r.], 407v; czego fie w Kronikách káždy doczyść może/ iáko oni [*Tatarzy*] Koronę przechodzili ná ten czás gdy oni Krolowie s Kfiáżęty walczyli zá Bolesłáwá Pudiká y zá innych *MycPrz II* C2v; *OrzJan* 9. Cf *Zwrot*.

przechodzić przez co (2): *HistAl* D5v; á będzie Ieruzálem śwíęte/ y przetoż cudzożiemcy przez nie wíęceý przechodzić nie będą. *BibRadz Ioel* 3/17.

przechodzić gdzie (1): Rychło potym do Wálach wézlí [*Tatarowie*] ktorá ná wielu mieyścach przechodzili/ czyniąc ízkodę przez miecz á ogień *BielKron* 407v.

przechodzić którędy (1): Ale Krol Bolesław zebrałszy fie ciągnął do Morawy powethował ízkody fweý po trzykroć przechodząc kędy chćiał. *BielKron* 353.

W porównaniu (1): y poniewáz wżýtkie kráie przechodząc [*cesarz turecki*]/ iákoby żimnicá iáka/ té miiáiąc/ owé nápádáiąc: iedné przymiérzem do czáfu/ drugie mieczem trzymáiąc/ wżýtkie wćifnął/ któż mu zábroni/ áby téz y ná Polfkę mieczá podnieść/ [...] niemiał? *OrzJan* 9.

W charakterystycznych połączeniach: przechodzić jako chciał (chcą) (3), gdy chcą, kędy chciał, kiedy chcieli (2), na wielu miejscach, na wszystkie strony, bez żadnego oporu, wielokrotnie do roku.

*Zwrot: »przechodzić [co] od końca do końca« (1): Widząc nędzy swoje szczęście/ przechodzili Siewierką ziemię od końca do końca pałac/ biorąc/ zamków dobywając prześpiecznie. *BielKron* 417.*

β. astron. (6) : To przecznę [Kóło, tj. Zodiak] zásię/ morza tak wiele przechodzi/ Iako od Kozorożca daleko Rák wchodzi. *KochPhaen* 19.

αα. Zmieniać swoje położenie względem ciał niebieskich [co] (5) : Ieften iest zimna á fucha. Te⁸⁰ czału Słońce przechodzi troje znamion. Przy początku Wagi. W poźrodku Smoka. W końcu Strzelca. *FalZioł* V 54, V 53v [3 r.], 54v.

γ. Przepływać (o wodzie) [co] (1) : Kolmária miałto Celárskie ná mieyscu roskofznym/ wody/ rzeki zdroje wżytkę dziedzinę przechodzą *BielKron* 283v.

b. Przekraczać, pokonywać, przedostawać się na drugą stronę; transire HistAl, PolAnt, Cn; pervadere Mącz, Calep, Cn; transgredi Calep, JanStat; permeare, transcendere Calep, Cn; accedere, praesumere HistAl; penetrare, superare Mącz; pertransire, supervadere, vadere Calep; facere transitum, peragere, perambulare Cn (35) : Pervado, Przechodzę/ przebiegam/ przegániam *Mącz* 473a, 289c, 434a; Transgredior – Przechodzę, przestępię. *Calep* 1080a, 785a, 793a, b, 1033b, 1078b, 1099b.

*przechodzić co (7): [Jezus do Ojca szedł, za Nim Panna, święci, uczniowie i panie] By ná tę z tobą/ mátko/ poćiechę pátrzały: Kiedy twój fyn miał wstępić/ ná pałac wyfoki/ Przechodząc wżytkie niebá/ y wżytkie obłoki. *SiebRozmysł* K2v. Cf *przechodzić co dokąd*; »granice przechodzić«, »suchymi nogami przechodzić«.*

*przechodzić co dokąd (1): ábowiem łam ieden był Hánribál taki/ kthory Alpes gory niedroźne/ trudne/ nieprzebyte/ do Włoch przechodził *BielSpr* 43v.*

*przechodzić przez co (9): Wiele ftrzałek twoich miły panie z powietrza wychodziło [Ps 76/18]/ (koment) Strzałek to iest piorunow, czulfz gdy lud przez morze przechodził a ti ftrzałki znamionowały oftre kazanie apóstolskie *WróbŻółt* aa5v, aa5; rozłtępowáli sie rzeki gdy przez nie przechodzić mieli tak iż żadny niezmáczal nogi swoiey. *RejPs* 155v; przechodząc [Aleksander] przez mieysce kthore zowá Adriakus przyciągnął ku rzece Eufraten *HistAl* E3, K8v; *LubPs* R6; *SkarKaz* 457b; [Nim się fpuścić przydzie ná piękną rowninę/ kthora przed Filippoplím [!] iest/ musí pierwey przez łás y gorę wyfoczką przechodzić. *BusLic* 10]. Cf *przechodzić przez co czym*, »na drugą stronę przechodzić«.*

*przechodzić przez co czym [= po czym] (1): Gdy potym lud on dziwną mocą śwá Pan ftámtąd wywieść raczył/ thák iż sie im morza rozłtępowáły/ á fuchą ziemią przez nie przechodzili. Wyfzli ná pułczá *RejPos* 56.*

*przechodzić za co (1): Tám Sámuel położył kámień/ á przezwał ono mieysce kámień wfpomożenia/ zá kthory iuz daley Filifitynowie zá Sámuelá nigdy nie przechodzili. *BielKron* 63v.*

*przechodzić po czym (2): Rozdziyelil [Pan] morze tak iż nogi nye zmoczyli/ Po fufy [!] przez poźzodek wfyficy przechodzili. *LubPs* R6; *BudBib* Ez 33/28.*

*przechodzić którędy dokąd (1): Kopáli sie też pod mury fthárzy Ludzie y przechodzili tędy do miaft *BielSpr* 62.*

*Przysłowie bibl.: wielbład przechodzi przez vcho igielne. *SkarKaz* 457b.*

Zwroty: »granicie przechodzić« = *terminos accedere HistAl; terminos transgredi JanStat (4):* á przykazał [Aleksander] rycerftwu łwemu áby gránic onych nie łmieli przechodzić. *HistAl K8v; NIzowcy/ [...]* którzyby [...] gránice pańftw nálznych chćieliby łwowlonie przechodzić/ máią byđ miani zá *hoftes patriae et perduelles. SarnStat 438; IEłliby* kto máiąc gránicé z kim/ á oné gránicé przechodząc drwá álbo inłzé potrzebne ku vżywaniu drzewá/ w cudzym leśie álbo gáiu rąbał: ten pan onégo láfu/ tego który rąbié/ [...] ma ciążąc przez winy. *SarnStat 471 [idem] 668.*

»[co] suchymi nogami przechodzić« (1): Iezu ienżes wody morzkie łuchemi nogami przechodził. łmiłuj) łie nad nami. *TarDuch B3v.*

»[przez co] na drugą stronę przechodzić« (1): á była w pośrzodku wśi rzeká głęboka/ ná ktorey były łáwki czo przez nię ná drugą łtronę ku onemu złemu [gospodarzowi] przechodzono. *RejZwierc 175.*

Przen (4) :

przechodzić czym [= po czym] przez kogo (1): Dayże nam łtałemi być wieczny Zbáwicielu/ Wąską drogą przechodzić przez nieprzyiaćioły *ArtKanc K4v.*

Zwroty: »granic nie przechodzić« (2): Wiára Luterłka pułnocnych gránic nieprzechodzi. *WujJud Nn5v, 2v marg.*

»nie przechodzić zamierzonego kresu« = *być stałym (1):* Cnotá w pośrzodku miełzka/ nie przechodząc zámierzonego krełu/ áni ku wielkości/ áni ku małości *GórnRozm B3.*

α. *astron. O Słońcu [co] (1) :* Sol annuo spacio signiferum lustrat, Słóńce w yednym roku przechodzi Signiferum. *Mącz 200c.*

β. *Najeżdżać [co] (1) :* A iż była gołoledź/ podle konia łpiełzno idąc padł/ y przyłzła mu nogá ná poprzek kolei/ á zá tym woz náłpiał/ y przechodząc nogę/ złamał mu nogę *GórnRozm F2.*

c. *Opuszczać dotychczasowe miejsce przebywania, idąc, udając się dokądś; transire Vulg, PolAnt, Cn; (se) transferre JanStat, Cn; migrare Modrz; facere transitum, peragraré, perambulare, permeare, pervadere, transcendere Cn [w tym: dokąd (6), skąd (2), skąd dokąd (5)] (13) :* wpiękráwłzy [!] łie [panny]/ z domu niewieśćiego do łóżnice Krolewłkiey przechodziły. *Leop Esth 2/13; BudNT Luc 10/7; A gdy Iefus przechodził zonąd/ łzli zá nim dwa łlepi wołáiąc y mowáiąc: Zmiłuy łię nád námi/ łynu Dawidow. WujNT Matth 9/27; gdy Rzymiáne Fráncią álbo Gállią przez miecz dołtáli, á do źiemie Niemieckiey przechodziłi, tám rozumiełi áby Niemcy y Fráncuzowie byli bráćia łobie *JanNKar D; GDyż* wiele chłopów y niewiałt z źiem Mázoweckich/ y z innych źiem królestwá nálzégó/ do Słáfká y do Prus czáfu źniwá zwykłi przechodzić: z któręy przyczyny bywa/ iż w źiemiách Korony Polłkiey z trudnościá robotniki y łługi mogą mieć. *SarnStat 519 [idem] 926.**

Przen (7) :

W połączeniu szeregowym (1): Tá tedy Ewángelia/ nie Augłpurłkiey ále Rzymłkiey Confelłsyey/ przepowiedána ielł po włztykiemu łwiátu: tá rośćie y łzerzy łię po włztykích narodziech/ y przechodzi áż ná nowy łwiát do Indiey/ do Ameryki/ y do Iáponiey *WujNT 103.*

Zwrot: »przechodzić do żywota wiecznego (a. lepszego), do zbawienia, do Pana Krystusa« [w tym: przez co (1); do zbawienia i żywota wiecznego (1)] [szyk zmienny] (3:1:1): Nie giną pewnie wierni/ ále się oddáią Pánu Bogu do żywothá wiecznego przechodząc/ pewni zmartwychwłtánia łwego. *Grzegłm 28; Abowiem* my wierzymy y wyznawamy że dułze wiernych záraz po łmierći przechodzą

do Pána Krytuła. *WujJudConf* 202; Bo iefli przez śmierć przechodzimy do lepszego żywota/ iefli nas odnawia do zmartwywftania/ dla czegoż się iey tak bárdzo ftráchác máią ci co vmieráią? *BiałKaz* D2; Do zbáwienia/ mowi/ y żywota wiecznego nikt nie przechodzi/ iedno ten ktory ma zá głowę Chrytuła. *SkarJedn* 5.

a) *O śmierci* (2) : wżákże czáfu przyfcia onego dnia wielkiego/ kiedy iuż ftąd przechodzić będyemy/ vkaże fie nam P.Kriftus łáfkáwym á zbáwiennym *RejPosWstaw* [110²]v; *ModrzBaz* [38].

d. *Idąc obok, mijąc kogoś lub coś; transire Vulg, Calep, Cn; praeterire Vulg, Cn; praeterferre, praetergredi, praetervehi Cn* (11) : A oto dwa ślepi fiedzący przy drodze/ wftyfzawły iż Iefus przechodzi/ záwołáli mowiąc: Zmiłuy fię nád námi Pánie/ lynu Dawidow. *WujNT Matth* 20/30.

przechodzić co (3): A tak gdy Macedonowie y Perłowie mieyfce ono gdzie smok leżał przechodzili/ tylko od famego wzroku iego pádáli vmárli. *HistAl* K8v; *SkarŻyw* 70; *SarnStat* 1230.

Zwroty: »mijając przechodzić« (1): [*sprzeciwnicy staną się podobni onemu zielu*] Ktore fie nigdy wżadny pożytek obroćć niemoże áni wżadny fnop zwiázano niebędzie/ ábowiem nikt kto kolwiek miyáiąc ie będzie przechodził nieda błogofłáwieńftwá iemu/ aby fie wco dobrego obroćć. *RejPs* 196v.

»przechodzić mimo« (1): A ci ktorzy przechodzili mimo [*Praetereuntes*] bluźnili go chwieiąc głowámi fwemi/ y mowiąc: Ehey [...] *WujNT Matth* 27/39.

»przechodzić i tam i sam« (1): Ale przy tey tu mogile [*Jana Kochanowskiego*]/ przy tym martwym cieie/ Przechodź sobie podroźniku y tám y fám śmieie. *KlonŻal* C4.

Szereg: »przechodzić, (a, albo) mijać« [*szyk 2:1*] (3): Potym v grobu S. Iágnifzki rodzicy iey [...] vyrzą iáwnie wielki poczet pánienek vbránych wdziwne piękne fzáty/ wielce iáfne y ozdobne twarzy máiące: á ony przechodzą á mijáią to mieyfce ná ktorym byli. *SkarŻyw* 70; *Calep* 1079a; ábyfmy Stároftóm náfzym rozkazáli/ iáko téż to záwždy bywáło przedtym/ pomoc miefczánóm dáwác/ y bronić przeciwko tym wżyftkim/ którzby fie wáżyć śmieli mijác álbo przechodzić fklády przeciw ich przywileióm. *SarnStat* 1230.

Przen: *O zjawiskach fizycznych* (3) :

przechodzić (m)imo kogo (2): Głęboći morfkie wołáią náfie dziwnemi głofy wyznawáiąc wielmożność twoię y náwálnofci rzek wielkie ktore mimo nas przechodzą. *RejPs* 63v; Wnet ogień płomienifty/ imo ón [*Helijasza*] przechodzi / Lecż w tym iefzcze rozumieć/ Bogá fie nie godzi. *HistHel* C3v.

przechodzić około kogo (1): Bo tho iuż bywa lekkoćć nie máła/ gdy kogo [...] do więzienia prowadzą/ gdzie więc drugiemu dużno bywa/ gdy światlá máło widzi/ á bący około niego latáią/ záby fłaczą/ dziwne dymy przechodzą *GroicPorz* cc4v.

e. *Przesuwać się [miedzy czym]* (1) : Gdy tedy záfzło flońce/ ftała fye mgła cie^mna/ y vkażał fie Piec kurzący fye/ y pochodnia ogniftha/ przechodząc [*transiens*] miedzy onym rozdzieleniem. *Leop Gen* 15/17.

3. *Poprzedzać kogoś, iść wcześniej niż ktoś [przed kim]* (1) : A thy dzyeciátko [*tj. św. Janie Chrzycielu*] będyełż zwan Prorokiem nawyfczłego/ á będyełż przechodził przed oblicznofcią iego [*Pana Chrystusa*] gothuiąc drogi iego. *RejPos* 296.

4. *Przenikać, przedostawać się; eminere, permeare Mącz (19)* : Tem też obyczaiem smak cirkpi fprawuie ięzyk ku odtworzeniu w nim porow aby ij smak rzeczy łodkicy tim więcey przechodził *GlabGad I6*.

przechodzić do kogo, do czego (4): Iedna przyczyna tego aby smak pokarmu tim fńadniey przechodził do one⁸⁰ członka w ktorim iest czuynofć vkufzenia. *GlabGad C4v, C*; Wfzakoż iako ludźiom w ciemnym gmáchu zámkniony^m/ [...] potrzebá/ áby mieli otworzone okná/ iż by y tym fńadniey floneczne promienie/ do ich miefzkánia przechodząc/ onych oświecáć mogły. Ták rownie/ z tymi ludźmi poftępować muśiemy/ ktorzy fą w wielkich ciemnościách/ omylnego mniemánia/ [...] zámknieni *NiemObr 68*. Cf »przechodzić aż do dna«.

przechodzić co (4): *OpecŻyw 176*; á dla thego zimno ktore potym na wiofnę przychadza/ ciała tak otworzone y rozpufzczone/ łatwiey y barzicy przechodzi *FalZioł V 31*; *BielKron 276v*. Cf »przechodzić aż do dna«.

przechodzić przez co (3): Takież gdi pory (to iest dziurki w fkorze przez ktore pot wychadza) beftworne bywaią, tedy też y włofi przez nie grubźe przechodzą. *GlabGad A8*; Ieiunum, intestinum est, Czczce yelito przes które pokarm prętko przechodźy. *Mącz 164d*; *SienLek 36*.

przechodzić którędy (2): *GlabGad C*; gorá Etná/ [...] ogień ftráfliwy z siebie wypufzcza/ maiąc w łobie otwory iakoby kominy/ ktoremi ią wiatry fzumieiąc przechodzą *BielKron 276v*.

Zwoty: »przechodzić [co czym] aż do dna« (1): wfzakoz miód iest ciefźzey naturi niżli lagier/ przeto cięfzkością fwą drozdze one przechodzi aż do dna, á tak ie iako lżejźe wzgorę podnofi y wyrzucza *GlabGad I8v*.

»przenikać przechodząc« (1): Srebro zywe. [...] iesth ciepłe/ to iest iż przenika przechodząc mocznie ciało/ acźkolwiek iest zimne w prawdzie/ ale thaiemną ma mocz ciepłą. *FalZioł III 35a*.

»przechodzić na drugą stronę« (4): Na zmazy na fźacie Axamitney. Wezmi wodki ktorą zową Aqua vite/ á pomazuy z they ftrony gdzie nie kořmátho aż wodka przechodzi na drugą ftronę: będzie zafię czudna. *FalZioł II 20a*; Permeo, Przeciekam/ Przechodzę ná drugą ftronę. *Mącz 217b, 29d, 207b*.

»na obie stronie przechodzić« (1): Frontati lapides, Ciofáne kámienie które ná obie ftronie muru przechodzą á dla dzierzenia muru bywaią wftáwiáne. *Mącz 137c*.

W przén (1) : a gdy ktorą boleftz iego [Syna] rozpamiętała [Maryja] za káżdą miecz bolefcí przechodził iey ferce ij wnfętrnořci. *OpecŻyw 176*.

Przen (2) :

przechodzić co (1): Przed twoim światłem/ Pánie/ Nic táynego nie będźie/ [...] Y zácńmione odchłánie/ Wzrok twoy przechodźi/ á iáfno gdzie ftánie. *GrabowSet Sv*.

przechodzić do kogo (1): Záfłonięś fie obłokiem/ áby modlitwá nářzá do ćiebie nie przechodźiła. *PowodPr 10*.

5. *Pojawiać się często (o zjawiskach przyrody) (2)* : Od pełniey y przez oftatnią czwierzć/ iuź gorąca iuź dźdźe/ iuź gromy przechodzić będą. *LudWieś B2v*; rolą domową káždy orze/ y żywnořć/ choć nie bogátą/ vcźciwą przedřię z nięy mieć może. Ale gdzie częfté grády przechodzą/ rdzá gęłta pádnie/ zwłáczá ná nowinie/ kto tám nie fzwánkuie? *JanNKar A3v*.

6. *Być poprowadzonym, wytyczonym (o liniach, granicach); pertransire Vulg (4)* :

przechodzić przez co (1): Abowiém mieyfce które iest około tego Punktá/ przez który przechodzą Linié/ cztéremi fye kąty proftemi wypełnia *GrzepGeom* C4.

przechodzić dokąd (3): I ftepuie [*granica*] do Geennon/ [...] y przybiega ku fthudniey Rogel/ [...] á przechodzi aż do pagorkow kthore fą ná przeciwko wftępowaniu do Adommim: I z biega do Habenboem *Leop Ios* 18/18. Cf *przechodzić skąd dokąd*.

przechodzić skąd dokąd (2): A ftąd zaś przechodzi [*granica*] ku wfchodu słońcá Gethefer/ y Thácháfin: á wychodzi do Remmon/ Amtár y Noa. A obchodzi ku pułnocy Hánáthán *Leop Ios* 19/13, *Ios* 18/18.

7. *Sięgać z jednej strony na drugą lub z jednej części do drugiej* (2) :

przechodzić skąd dokąd (1): także ie [*lochy, tj. wykopy*] przetykác drzewcami dętemi násfypáne prochu nie fpráwnego/ coby od iednego lochu do drugiego przechodziło. *BielSpr* 65.

Zwrot: »przechodzić na drugą stronę« (1): A kiedy Linea profta będąc ná drugiéy proftey/ przechodzi ná drugą ftronę/ rozdziélaiąc ią ná dwoię: tedy cztery kąty/ które fye tak vczynią/ fą álbo profte/ álbo czterem profnym równé. *GrzepGeom* C3v.

8. *Przemijać; transire* *PolAnt, JanStat* (13) : Abowiem pamieć [!] ludzka/ yż bywa przez ręce popufzczana/ pomaluczku przechodzi/ y zaledwie ią iednego człowieka wiek zatrzymywa. *KwiatKsiąż* G4v; Przechodzi kłztałt tego świátá [*praeterit enim figura huius mundi* 1.Cor 7/31]. *WujNT* Ccccc, Ccccc; LVdzkiego narodu fpráwy iefli nie będą podpárté świádectwem fłownym/ álbo pímmem prędko przechodzą/ y práwie od pámięci ludzkiéy odpadáią. *SarnStat* 249.

a. *O czasie* (9) : A Gdy przechodził wieczor onego fwiętha wyełkiego żydowfkiego/ Máriá Mágdáléná y druga Máriá/ przyfzły do grobu dowiedowác fie co fie dzieie. *RejPos* [108]; Abowiem czo thobie po łákomftwie/ gdyż widzifz iż iuz wiek twoy przechodzi *RejZwierc* 122v.

przechodzić komu (1): Ale to twierdzić mogę y śmiem/ yż tym mniey nam przechodzą lata/ albo nam tym mniey na leciech fchodzi/ y przez to dłużej zywiemy/ im więcej czału wybornym naukam pozwolamy. *KwiatKsiąż* Q.

W porównaniach (7): RYcerftwo iest tu ná zyemi żywot człęká nędznego/ A iáko dzyeń naiemniczy tak przechodzą dni iego *LubPs* hh6, ee5v; Człowiek iest podobnym próżności/ á dni iego iáko cień przechodzą. *BibRadz Ps* 143/4 [*przekład tego samego tekstu LubPs ee5v, BiałKaz, CzechRozm, WisznTr*]; *KwiatKsiąż* Q; *BiałKaz* B4v; *CzechRozm* 218; *WisznTr* 34.

W charakterystycznych połączeniach: przechodzą(-i) dni (6), *lata, wieczor, wiek*.

9. *Trwać dłużej niż najdłuższy czas* [*co*] (1) : nigdy początku nie miało [*Słowo*]/ y przeto iest nie ftworzone/ ále przedwieczne/ przechodzi czáfy/ y wieki/ y látá/ iáko mówią święci. *SkarKaz* 485b.

10. *Stawać się* [*w co do kogo (= u kogo)*] (1) : Bo iefli w káżdym fynu nieod(dawáiącym) c)áley powinności rodzicom fwym/ go(dno to iest ftr)ofowania/ y przetho w ohydę do ludzi (przechodzi/ i)áko dálek o [!] then wiefzney przygány [...] odnośić nie ma/ kthory będąc (wych)wány *in gremio* Oyczyzny fwey/ y *omnibus ornamen(tis)* (vfl)áhciony/ sfáié fie niewdzięcznym iey dobrodziey(ftw)á. *Phil* B.

11. *Zwroty o różnych znaczeniach* (21) :

a. *W zwrotach oznaczających niemożność objęcia rozumem, sprostania czemuś* [*co*] (18) :

Zwroty: »przechodzić mądrość« (1): Iáko oni [trzej królowie] domyflíc fię mogli/ [...] ifz fię národził Krol y Pan ich ná ziemi/ ten co niebo y ziemię ftworzył? Przechodził ten domyfl wftykę mądrość ich *SkarŻyw* 25.

»moc natury ludzkiej, przyrodzenie ludzkie przechodzić« (1:1): wftyłtki táiemnice święte/ moc náatury ludzkiej przechodzą/ á od żadnego inszego/ opócz Pána Bogá/ wftáwione być niemogą. *KuczKat* 150; *SkarŻyw* 28.

»rozum (ludzki a. człowieczy) (a. siłę rozumu), wyrozumienie człowiecze, dowcip, podziwienie przechodzić« = *excedere captum Mqcz* [szyk zmienny] (10:1:1:1): koścyoł álbo zbor krzełciyáńki/ iż nye dla docześnego á żyemłkyego pożytku/ ále dla wyečnego á nyebyelkyego dobrá/ ktore rozum człowyeczy przechodzi/ ípofo Byron y zebran yełt *KromRozm II* bv; *Ista sunt nimis subtilia et Philosophica excedunt captum meum, Ty rzeczy íą barzo subtylne filofomfkie [!] przechodzą moy rozum. Mqcz* 35b; Ale táiemnicá oná/ ktora ludziom od wiekow zákryta byłá/ ták dáleko przechodzi rozum ludzki/ iż człowiek żadną miárą o iey wyrozumienie kuśicby sie był niemogł *KuczKat* 1; Gdyż tedy ten członek [tj. artykuł wiary]/ [...] przechodzi możność y siłę rozumu nászego/ thedy flufznie to wyznawamy/ że my początek/ wrzędy/ y godności Kościołá/ nie rozumem ludzkim poznawamy/ ále oczymá wiary widzimy. *KuczKat* 80; *WujJud* 71v; *SkarJedn* 43; Wízędzie wierzymy Pánu Bogu: by fię dobrze zmysłom y myslam nászym/ rzecz nieprzyftoyna być zdálá/ ábo rozum nász przechodziło słowo iego. *SkarŻyw* 91; Ale dáleko wftytko podziwienie/ wftytkę mowę y mył nászę przechodzi/ co nam iednorodny Syn/ Iezus zbáwiciel nász/ vczył. *SkarŻyw* 119, 141, 206; ále wnętrznymi oczymá vpátruiemy ty rzeczy/ ktore nie tylko/ od zwierzchnich ímyłow dálekie íą/ ále ktore też wftytko wyrozumienie człowiecze przechodzą. *NiemObr* 92; DObrodzieyftwá Pánie twoie/ Przechodzą dowcípy moie *GrabowSet* F4; *WujNT* 67.

»ludzkie siły przechodzić« (1): iż to káždy baczyć mufl/ że íam Pan Bog to ich tákie przedfięwzięcie ípráwuie/ y błogofłáwi/ gdyż tákowe ípráwy ludzkie fiły przechodzą. *ReszHoz* 138.

»przechodzić wszelki zmysł« (1): A pokoy Boży/ ktory przechodzi wízelki zmył [exsuperat omnem sensum]/ niech íthrzeze íerc wáłfych/ y rozumow wáłfych w Chríftusie Iezusie. *Leop Philipp* 4/7.

b. W zwrotach oznaczających niezachowanie umiaru (3) :

Zwroty: »[w czym] granice przechodzić« (1): W Papięftwie dofyć ná tym máią/ gdy o Chríftusie hístoryą prowadzą/ y żywą to wiárą w Chríftuśá názywáią/ kiedy to wyznawáią/ co o nim nápiśano íełt/ (áčż y w tym gránice przechodzą/ więcey fię częłtokroć domyfláiąc/ ábo też vymuiąc niż nápiśano íełt) *NiemObr* 10.

»miarę przechodzić« (2): *BierRozm* 27; Ale Paulá tákíey powściągłiwości byłá/ ífz ínádż y miarę przechodziłá/ y cíáło wielkimi pofty zemdlíłá. *SkarŻyw* 141.

*** Bez wystarczającego kontekstu (1) : Travio – Przechodzę. *Calep* 1081b.

Synonimy: **1.** celować, przemagać, przenaszać, przesięgać, przewyszszać, uprzedzać, wynosić się; **2.** przebiegać, przebywać, przejeżdżać się, przesmykować się; **a.** pielgrzymować, przemierzać, wędrować; **α.** niszczyć, pustoszyć; **b.** przeciskać się, przestępować; **β.** najeżdżać, przejeżdżać; **c.** udawać się; **d.** mijać; **3.** uprzedzać; **4.** przebijać, przeciekać, przenikać; **5.** bywać, okazować się, pojawiać się, pokazywać się, ukazować się; **8.** mijać, przemijać; **9.** trwać; **10.** przemieniać się, zmieniać się.

Formacje współrdzenne cf CHODZIĆ.

Cf **PRZECHODZĄCY, PRZECHODZENIE, PRZECHODZIENIE, PRZECHODZON**

MN